

**Etibank sermayesinin 300 milyon liraya iblâğı hakkında kanun lâ-yihası ve Ekonomi, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları
(1/553)**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 2470, 6/454

21. II. 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Etibank sermayesinin 300 milyon liraya iblâğı hakkında İşletmeler Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekâlleri Heyetince 16. I. 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâ-yihasının esbabı mucibe lâ-yihasıyla birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

Esbabı mucibe lâ-yihası

Yeraltı servetlerimizin ve enerji kaynaklarımızın kıymetlendirilmesi ve işletilmesi işi ile vazife olarak 14. VI. 1935 tarihli ve 2805 sayılı Kanunla 20 milyon itibari sermaye ile kurulmuş olan Etibankın iş hacmi ve tesisatının genişletilmesi nispetinde itibari sermayesi de zamanla artırılmış ve nihayet 4. II. 1946 tarihli ve 4851 sayılı Kanunla 150 milyon liraya çıkarılmıştır. Bankanın elinde bulunan yeraltı servetlerimizin kıymetlendirilerek işletilmesi ve bu bölge elektrik santralleri ve enerji nakil hatları kurulması mevzuları geniş malî imkânlarla ihtiyaç göstermektedir.

Etibankın yapmakla vazifelendirildiği ve Hükümetçe programa bağlanmış olan bu işler 570 milyon liralık bir finansman imkânı ile tahakkuk ettirilebilecektir.

Programın bir kısmı bugüne kadar tatbik edilmiş ise de, bundan sonraki kısmının finansman ihtiyacını karşılamak üzere, kurulması derpiş olunan amortisman ve kredi sandığından sağlanacak menabiden faydalanabilmesi için bankanın borçlanma yetkisinin de gecikmeden artırılması zaruri bulunmaktadır.

Diğer taraftan Etibankın sabit kıymetleri tutarı 1951 yılı sonu itibariyle 219 814 400 lira ve ödenmiş sermayesi 125 217 394 lira olmakla beraber 1952 ve mütaakıp yıllardaki envestisman ve banka sermayesine eklenen ve eklenecek olan mebalîğ bu rakamları fazlasıyla artıracaktır. Nitekim daha şimdiden bankanın ödenmiş sermayesi bugünkü itibari sermayesini aşabilecek bir artış göstermekte ve 1953 yılında bunun 240 milyon lira civarında bir yekûna çıkabileceği anlaşılmaktadır.

Buna ilâveten bankanın 150 milyonluk itibari sermayesi mevcut müesseselere tahsis edilmiş olduğundan, yukarıda mâruz programın tahakkuku nispetinde aynı mevcutları tezayüt eden müesseselerin sermayelerini artırmak mevzuunda sermaye imkânsızlığı ile karşılaşılmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı ve yukarıda temas edilen programın mütaakıp yıllardaki tahakkuk seyri göz önünde bulundurularak yapılan hesaplara göre Etibankın itibari sermayesinin «300» milyon liraya iblâğına malî ve teknik zaruret mütalââ edilmiş ve banka kanununun 2 nci maddesinin buna göre tadili derpiş olunmuştur. Tasarının 2 ve 3 ncü maddeleri yürürlüğe mütaallik usulî hükümleri ihtiva eylemektedir.

Ekonomi Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ekonomi Komisyonu

Esas No, 1/553

Karar No. 16

1 . IV . 1953

Yüksek Reisliğe

Etibank sermayesinin 300 milyon liraya iblâğı hakkında kanun lâyihası Hükümet temsilcileri hazır oldukları halde komisyonumuzda incelendi.

Memleketimizde madenciliğin inkişafı ve enerji santralleri ile nakil hatlarının kurulması için büyük sermayeye ihtiyacı olan Etibankın bugünkü 150 milyon liralık itibari sermaye ile kredi ihtiyacını karşılamadığı, 750 milyonluk bir finansmanla tahakkuk edebileceği anlaşılan programının aksamadan tatbiki ve Bankaya bağlı müesseselerin sermayelerinin artırılabilmesi için Hazine kredisinden geniş ölçüde istifadesini sağlayacak olan itibari sermayesini 300 milyona çıkarılmasını derpiş eden lâyiha iktisadi menfaatlerimize uygun görülmüş ve ittifakla

kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ekonomi Komisyonu Reisi

Bursa

Mithat San

Kâtip

Zonguldak

S. Başol

Ankara

F. Seyhun

Edirne

A. Altınalmaz

Muğla

C. Hünel

Sözcü

Giresun

Hamdi Bozdağ

Ankara

Salâhaddin Âdil

Antalya

İ. Subaşı

Kocaeli

M. Yılmaz

Konya

Saffet Gürol

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 1/553

Karar No. 54

18 . IV . 1953

Yüksek Reisliğe

Etibank sermayesinin 300 000 000 liraya iblâğı hakkında kanun lâyihası İşletmeler Vekâleti ve Etibank temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzca tetkik ve müzakere olundu.

14 . VI . 1935 tarihinde 2805 sayılı Kanunla 20 000 000 lira itibari sermaye ile kurulan Etibank'ın, iştirak sahasının zamanla inkişafı dolayısıyla itibari sermayesi de bu inkişafla mütenasip olarak muhtelif tarihlerde artırılmış ve nihayet 4 . II . 1946 tarihinde 4851 sayılı Kanunla 150 000 000 liraya çıkarılmıştır.

Bu kere itibari sermayenin yeniden artırılarak 300 000 000 liraya iblâğını icabettiren sebepler üç noktada hulâsa edilebilir:

1. Muhtelif kaynakların ilâvesiyle seneden seneye artan banka ödenmiş sermayesi (1951

kârının aktarılmasından sonra) halen 143 000 000 liraya yaklaşmıştır. 1952 bilânçosunun umumi heyetçe tasdikından sonra aktarılması icabedecek 1952 kârı 22 000 000 liralık ödenmiş sermayeye ilâve edebilmek için itibari sermaye limitinin artırılmasına şimdiden zaruret bulunmaktadır.

2. Yeni tesislerin ilâvesiyle Etibank müesseselerinin sabit kıymetlerinin süratle inkişaf etmesi muvacehesinde, bankanın bu müesseselere tahsis ettiği sermayeler kifayetsiz bir duruma düşmüş bulunmaktadır. Umumi murakabe heyetinin her sene raporlarında yer alan ve dolayısıyla İktisadi Devlet Teşekkülleri Umumi Heyetince de tasvip edilegelen temenniler arasında müesseselerin sermayelerinin tezyidi

keyfiyeti, banka merkezinin mevcut 150 000 000 liralık sermayesinin müesseselerine muhassas bulunması dolayısıyla tahakkuk ettirilememektedir. Banka müesseselerinin sermaye muvazenesizliğini bertaraf edebilmek için teşekkül merkezi sermayesinin tezyidinde zaruret bulunmaktadır.

3. 2805 sayılı Kanun gereğince Etibank'ın borçlanma yetkisi itibari sermayesinin yarısına kadar olmak üzere tahdit edilmiştir. 150 000 000 liranın nısfı olan 75 000 000 liralık limitin halen tamamen kullanılmış bulunması Etibank'a verilmiş olup tatbik edilegelen tesis programlarının başarılabilmesi için orta ve uzun vâdeli istikrazlar şeklinde yeni kaynaklara ihtiyaç bulunması muvacehesinde, itibari sermayenin artırılması suretiyle borçlanma limitinin de genişletilmesi zaruridir.

Yukarda arzedilen sebeplere binaen kanun lâyihası komisyonumuzca ittifakla kabul edilmiş ve maddelerin müzakeresinde de hiçbir değişiklik yapılmasına lüzum görülmemiştir.

Ancak; Maliye Vekâletince reeskont şeklinde borçlanma yetkisinin kullanılmasına bundan böy-

le müsaade edilmemesi dolayısıyla umulan finansman kaynaklarının başında teşkili mutasavver Amortisman ve Kredi Sandığının sağlayacağı menabi gelmektedir. Bu işe ait kanun lâyihası komisyonumuzda işin müstaceliyeti nazara alınarak tetkik ve intaç edilip Bütçe Komisyonuna tevdi olunmuş bulunmasına göre bu zaruretlere muvacehesinde adı geçen kanun lâyihasının müstacelen Umumi Heyete sevkı için gereken teşebbüsün yapılmasını temenni mahiyetinde komisyonumuz kararlaştırmıştır.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reîsliğe arz olunur.

Maliye Komisyonu Reisi
Rize
I. Akçal

Sözcü
Siird
M. D. Süalp

Kâtip
Zonguldak
F. Açıksöz
Kocaeli
E. Alican
Seyhan
Z. Akçalı

Amasya
H. Koray
Hatay
C. S. Siren
Yozgad
F. Nizamoğlu

Erzurum
S. Erduman
Samsun
Ş. Uluçay
Yozgad
H. Tatlıoğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/553
Karar No. 107

8 . VII . 1953

Yüksek Reisliğe

Etibank sermayesinin (300) milyon liraya iblâğı hakkında İşletmeler Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 21 . II . 1953 tarihli ve 6/454 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Ekonomi ve Maliye komisyonları raporlarıyla birlikte komisyonumuza havale olunmakla Maliye ve İşletmeler Vekâletleri ile Etibank temsilcileri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Lâyiha, halen (150 000 000) lira olan Etibank itibari sermayesinin (300 000 000) liraya çıkarılması maksadıyla 14 . VI . 1935 tarihli ve 2805 sayılı Etibank Kanununun 2 nci maddesinin tadilini istihdaf etmektedir.

Mevzu üzerinde komisyonumuzda cereyan eden müzakereler ve alâkalı temsilcilerden alınan mütemnim izahat sonunda lâyiha esas itibariyle muvafık görülerek maddelerinin müzakeresine geçilmesi kabul edilmiştir.

Etibank'ın (150 000 000) lira itibari sermayesinden, 1952 yılı sonu itibariyle (142 718 895,96) lirası ödenmiştir.

Bunun (90 068 279) lirası Umumi Muvazeneden nakden ödenmiş (6 745 248,07) lirası ayıniyat olarak devralınmış, (5 816 795,48) lirası aidat tahsilâtından elde olunmuş, (23 737,81) lirası 68 numaralı Ocak kâr hisseleri olarak bankaya intikal etmiş ve (42 964 835,60) lirası da bankanın senelik kârlarından temin edilmiştir.

Banka halen (691 533 000) liralık, maden amenajman ve enerji tesisi programının tahakkuk ve ikmaline çalışmaktadır. Nisan 1953 yılına kadar bunun (282 401 000) liralık kısmını ikmal etmiş olup geriye (409 132 000) liralık kısmı kalmıştır.

(282 401 000) liralık sarfiyat aşağıdaki membalardan karşılanmış bulunuyor :

a)	70 309 442	Marshall kredisinden;
b)	25 556 780	Tiraj hakları karşılığında;
c)	12 183 000	Liberasyondan
ç)	30 000 000	1950 yılı Bütçesinden;
d)	7 500 000	Bayındırlık Vekâleti 1951, 1952, 1953 yılları bütçelerinden;
e)	125 066 000	Muhtelif suretle yapılan borçlardan;
f)	11 840 778	Banka kârlarından.

282 401 000

Yukarda (c) fıkrasında gösterilen (125 011 000) liralık borçlanma şu membalardan temin edilmiştir.

a)	44 213 000	Merkez Bankasından akreditif kredisi olarak ;
b)	9 500 000	Merkez Bankasından reeskont mukabili temin olunan paralardan;
c)	50 000 000	T. C. Emekli Sandığından (% 2,5 ve daha fazlası % 4 faiz karşılığında);
ç)	16 000 000	İşçi Sigortaları Kurumundan daha fazlası 2,5 faiz karşılığında);
d)	8 500 000	Hazine mevduatından;
e)	5 998 000	Diğer bankalardan.

125 011 000

Marşal kredisinden temin edilip tamamı tesislere sarfolunan (70 309 442) liranın 5582 sayılı Kanun gereğince ödenmiş sermayeye ilâvesi zaruridir.

Tiraj hakları karşılığında tahsis edilen (25 556 780) liranın da tesislere sarfedilmiş olduğundan, banka tarafından Hazineye iadesi mevzu bahis olamayacağına göre yine 5582 sayılı Kanun gereğince hazırlanacak kanun lâ-yihasiyle bankanın ödenmiş sermayesine mahsubu icabedecektir.

Bankanın 1952 yılı Bilânçosuna göre tahakkuk eden (19 527 584,13) lira kârından (12 246 480,09) lirası bugünkü itibari sermayenin müsaadesizliği yüzünden ödenmiş sermayeye mahsup edilememektedir.

3867 sayılı Kanunun 11 nci maddesi Ereğli kömürleri havzasındaki hususi şahıslara ait maden ocaklarının mezkûr kanun gereğince tesbit edilecek kıymetlerle Etibank Ereğli Kömürleri İşletmesi Müessesesi sermayesine devir ve ilâve olunacağı hükmünü ihtiva etmektedir. Bu hükme istinaden kıymetleri takdir edilmiş olan ocakların takriben (13) milyon lirayı bulan tutarlarının, ödenmiş sermayenin halen bağlı olduğu miktar muvacehesinde mahsubuna imkân bulunmamaktadır.

1953 yılı bilânçosuna göre takriben (20 000 000) lira civarında hâsıl olacağı tahmin edilen banka kârının da aynı sebeple ödenmiş sermayeye ilâvesi mümkün olmayacaktır.

Bankanın Maliye Vekâletinin kefaletini hâiz olarak tanzim ve reeskonta arzettiği bonoları mukabilinde Merkez Bankasından temin eylediği (69 230 000) lira esas itibariyle bankanın Genel Bütçeden tahsisat temin ve tefriki suretiyle karşılanamayan sermaye ihtiyacı için kullanılmış ve bu sebeple de tamamı sabit tesislere sarfedilmiş olduğundan Hükümetçe, diğer müesseselere ait olanlarla birlikte, konsolide hale ifrağı derdest olduğu muhtelif vesilelerle ifade edilmiş bulunan bu miktarın ileride ödenmiş sermayeye mahsubunun temini için dahi itibari sermayenin tezyidi lâzımdır.

Bankanın (691 533 000) liralık maden amejman ve enerji tesisi programından tahakkuk ettirilmiş bulunan (282 401 000) liralık kısmının yukarıda belirtilen karşılıklarından (125 011 000) liralık borçlanmaya tekabül eden miktarı tamamen sabit tesislere tahsis ve sar-

fedilmiş bulunması vaziyeti ve nihayet aynı programın (409) milyon liralık kısmının henüz tahakkuk ettirilmemiş olmasına rağmen bankanın halen sahip olduğu sabit tesislerin umumi kıymetinin yapılan sarfiyat rakamları üzerinden (531 283 946,17) liraya bağlı bulunması da itibari sermayenin tezyidini istilzam eden sebepler arasında mütalâa edilmiştir.

Komisyonumuz bankanın, yukarıda kısaca arzolunan malî vaziyetini, kendisine tevdi edilip tahakkukuna çalıştığı faaliyet programlarını, sabit tesislere yaptığı yatırımlarla, bunların karşılama şekillerini ve bunun yanında bugünkü itibari ve ödenmiş sermayelerini nazarı dikkate alarak itibari sermayesinin (500 000 000) lira olarak tesbitini muvafık görmüş ve birinci maddeyi ayrıca bâzı ibare değişiklikleriyle, ona göre tesbit ve kabul etmiştir.

Etibank sermayesini evvelce müstakillen (100 000 000) liraya çıkarmış bulunan ve halen yürürlükte bırakıldığı anlaşılan 23.VI.1942 tarihli ve 4269 sayılı Kanunun kaldırılmasını uygun gören komisyonumuz ikinci maddeyi o maksatla lâyihaya ilâve etmiş bulunmaktadır.

Yürürlük maddeleri şeklen değiştirilmek suretiyle hazırlanan kanun lâyihası öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisiğe sunulur.

Reis V.	Sözcü	Kâtip
Giresun	İstanbul	Sivas
M. Şener	H. Hüsmen	H. İmre
Ankara	Çanakkale	Erzincan
M. Bayramoğlu	K. Akmanlar	N. Pekcan
Gümüşane	İstanbul	İzmir
K. Yörükoğlu	Ş. Oran	B. Bilgin
İzmir	Kastamonu	Kırklareli
T. Güreerk	H. Türe	Ş. Bakay
Kırşehir	Malatya	Ordu
R. Özdeş	M. S. Eti	R. Aksoy
Samsun	Siird	Trabzon
T. İleri	B. Erden	C. R. Eyüboğlu
Trabzon		Urfa
S. F. Kalaycıoğlu		N. Acanal

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Etibank Sermayesinin 300 milyon liraya iblâğı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 14 . VI . 1935 tarihli ve 2805 sayılı Etibank Kanununun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Etibankın itibari sermayesi 300 000 000 li-radır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Başvekil	Devlet Vekili
<i>A. Menderes</i>	<i>M. Alakant</i>
Adalet Vekili	Millî Savunma Vekili
<i>O. Ş. Çiçekdağ</i>	<i>S. Kurtbek</i>
İçişleri Vekili ve	Dışişleri Vekili
Dışişleri V. V.	
<i>E. Menderes</i>	
Maliye Vekili	Millî Eğitim Vekili
<i>H. Polatkan</i>	<i>T. İleri</i>
Bayındırlık Vekili	Eko. ve Ticaret Vekili
<i>K. Zeytinoğlu</i>	<i>E. Güreli</i>
Sa. ve So. Y. Vekili	G. ve Tekel Vekili
<i>Dr. E. H. Üstündağ</i>	
Tarım Vekili	Ulaştırma Vekili
<i>N. Ökmen</i>	<i>Y. Üresin</i>
Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili ve
<i>S. Ağaoglu</i>	Güm. ve T. V. V.
	<i>S. Yırcalı</i>

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Etibank sermayesinin (500) milyon liraya çıkarılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 14 . VI . 1935 tarihli ve 2805 sayılı Kanunun 4 . II . 1946 tarihli ve 4851 sayılı Kanunun birinci maddesiyle değiştirilen ikinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.:

Etibankın itibari sermayesi (500 000 000) li-radır.

MADDE 2. — Etibank sermayesinin (100 000 000) liraya iblâğına dair 23 . VI . 1942 tarihli ve 4269 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.